

BÁO CÁO TÓM TẮT

TTKDTM là một xu thế tất yếu của các nền kinh tế bởi những lợi ích thiết thực mà phương thức thanh toán này đem lại. Ứng dụng TTKDTM trong lĩnh vực dịch vụ công cũng đang là một giải pháp góp phần tăng cường sự minh bạch trong việc cung cấp dịch vụ công, cắt giảm chi phí tuân thủ đối với người dân, doanh nghiệp và với cả các cơ quan nhà nước. Về bản chất, khi nào còn có các khoản phí, lệ phí đối với dịch vụ công, TTHC hay các khoản thuế, khoản nghĩa vụ có tính chất như thuế trong quá trình hoạt động của doanh nghiệp thì TTKDTM áp dụng cho những khoản này sẽ có ý nghĩa cải cách về MTKD nói chung, tính minh bạch của hoạt động nhà nước nói riêng. Việc này cũng dẫn đến nâng cao năng lực cạnh tranh của nền kinh tế và tăng điểm của Việt Nam trong bảng xếp hạng Báo cáo MTKD.

Tại Việt Nam, khung chính sách và pháp luật hiện hành liên quan tới TTKDTM vẫn đang trong giai đoạn thử nghiệm và hoàn thiện. Việc triển khai ứng dụng TTKDTM trong cung cấp dịch vụ công còn chưa thực sự triệt để. Xu hướng dùng tiền mặt vẫn còn phổ biến đối với người dân và doanh nghiệp, đặc biệt là các doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ trong quá trình thực hiện các TTHC bởi một số lý do nhất định. Ngoài ra, việc nâng cao mức độ điện tử hoá TTHC nói chung và áp dụng TTKDTM nói riêng còn phụ thuộc rất nhiều vào sự quyết tâm và nguồn lực của từng địa phương.

Nghiên cứu thực tiễn tốt của một số quốc gia liên quan tới ứng dụng TTKDTM trong các lĩnh vực: (i) Khởi sự kinh doanh, (ii) Cấp phép xây dựng, (iii) Tiếp cận điện năng, (iv) Đăng ký tài sản, (v) Nộp thuế, và (vi) Thực thi hợp đồng cho thấy các cải cách về ứng dụng TTKDTM thường gắn liền với các cải cách về điện tử hoá quy trình giải quyết TTHC nói chung. Các hình thức TTKDTM hiện nay vô cùng đa dạng, không chỉ dừng lại ở séc, chuyển khoản, thẻ tín dụng, thẻ ghi nợ mà còn bao gồm cả ví điện tử, thanh toán di động (mobile money)... Sự ủng hộ của Chính phủ là điều kiện tiên quyết để đẩy mạnh TTKDTM trong lĩnh vực dịch vụ công. Những chính sách khuyến khích người dân TTKDTM và thanh toán trực tuyến thay vì thanh toán trực tiếp bằng tiền mặt là rất cần thiết để thay đổi thói quen của người dân khi sử dụng các dịch vụ công.

Tại Việt Nam hiện nay, cần đặc biệt chú trọng đến việc thay đổi thói quen tiêu dùng và nâng cao khả năng tiếp cận sản phẩm, dịch vụ tài chính của người dân tại khu vực nông thôn, vùng sâu, vùng xa cũng như của các doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ. Trong bối cảnh Dịch COVID-19 vẫn còn diễn biến phức tạp và kéo dài, việc thúc đẩy TTKDTM cũng góp phần giảm thiểu sự lây lan của dịch bệnh thông qua hạn chế tiếp xúc công cộng. Xét trên một khía cạnh nhất định, Dịch COVID-19 là chất xúc tác cho việc thúc đẩy TTKDTM tại Việt Nam.

Để thúc đẩy TTKDTM với mục tiêu cải cách MTKD nói chung và tăng điểm số của Việt Nam trong Báo cáo MTKD nói riêng, Nghiên cứu đưa ra các khuyến nghị sau:

- Đẩy mạnh điện tử hoá các TTHC áp dụng đối với doanh nghiệp, hộ kinh doanh và cá nhân. Đảm bảo việc tăng mức độ dịch vụ công trực tuyến là thực chất và thực sự thuận lợi cho người dân để tạo động lực cho người dân thực hiện TTHC trực tuyến thay vì trực tiếp. Bên cạnh việc chú trọng điện tử hoá các dịch vụ công cung cấp cho

doanh nghiệp, cũng cần lưu ý tới nhóm các TTHC có liên quan tới hộ kinh doanh và cá nhân kinh doanh.

- Có các chính sách khuyến khích, ưu đãi đối với người dân, doanh nghiệp khi lựa chọn thực hiện dịch vụ công trực tuyến nói chung và thanh toán phí/lệ phí hoặc nộp thuế theo phương thức TTKDTM nói riêng. Ngoài ra, cần đảm bảo việc TTKDTM thuận lợi hơn, nhanh chóng hơn so với việc thanh toán bằng tiền mặt trong quá trình thực hiện TTHC.
- Đẩy mạnh cơ chế một cửa, một cửa liên thông trực tuyến, bao gồm chức năng thanh toán trực tuyến. Việc giảm bớt số lượng TTHC đơn lẻ mà người dân, doanh nghiệp phải thực hiện cũng đồng nghĩa với việc giảm bớt số lần thanh toán phí, lệ phí, từ đó cắt giảm chi phí tuân thủ cho cả doanh nghiệp các cơ quan nhà nước. Ngoài ra, cần thường xuyên rà soát để loại bỏ các loại phí, lệ phí không phù hợp với thực tế hay các khoản phí, lệ phí có mức thu thấp, chi phí hành thu lớn, từ đó giảm gánh nặng chi phí tuân thủ cho cả doanh nghiệp và cơ quan nhà nước.
- Hoàn thiện khung pháp lý về TTKDTM để tạo hành lang pháp lý thuận lợi cho các phương thức TTKDTM, điển hình như Nghị định thay thế Nghị định 101/2012/NĐ-CP về TTKDTM (bao gồm cả nội dung về đại lý ngân hàng, tiền điện tử, trung gian thanh toán), các quy định liên quan tới thanh toán di động (mobile money), khai thác và sử dụng cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư... Hoàn thiện cơ sở định danh dữ liệu cá nhân quốc gia (bao gồm các thông tin về chứng minh thư nhân dân, căn cước công dân, số điện thoại, các đặc điểm sinh trắc học...) để phục vụ cho việc xác thực đa yếu tố trong quá trình tạo lập và sử dụng tài khoản ngân hàng.
- Làm rõ cơ chế thu phí dịch vụ đối với các giao dịch nộp phí, lệ phí qua ngân hàng và các tổ chức trung gian thanh toán. Chuẩn hoá phần mềm và cơ sở dữ liệu của các đơn vị cung cấp dịch vụ công để các tổ chức tín dụng và trung gian thanh toán có thể kết nối và triển khai dịch vụ thanh toán, đảm bảo đầy đủ trang thiết bị cho việc thanh toán, tập huấn cho công chức, người lao động làm việc tại các đơn vị cung cấp dịch vụ công về các phương thức TTKDTM.
- Có các chiến lược truyền thông nhằm thay đổi thói quen của người dân và doanh nghiệp trong quá trình thực hiện TTHC nói chung và thanh toán các khoản phí, lệ phí, thuế nói riêng. Các chiến lược truyền thông này cần chú trọng tới nhóm người dân ở vùng sâu, vùng xa, nông thôn và nhóm doanh nghiệp siêu nhỏ.
- Đẩy mạnh phát triển sản phẩm thanh toán, đa dạng hoá các công cụ TTKDTM phù hợp với đặc điểm, nhu cầu của khách hàng. Chú trọng phát triển thanh toán bằng điện thoại di động, bao gồm cả việc thanh toán các khoản phí, lệ phí, nộp thuế thông qua điện thoại di động. Đặc biệt chú trọng các biện pháp bảo mật thông tin, giải pháp an toàn phòng chống tội phạm mạng để tạo niềm tin cho người dùng vào phương thức TTKDTM./.